

To: (10)(2e) <(10)(2e)@rivm.nl>; (10)(2e) <(10)(2e)@rivm.nl>
From: (10)(2e)
Sent: Mon 7/27/2020 6:38:59 AM
Subject: FW: Wat extra literatuur mk
Received: Mon 7/27/2020 6:38:59 AM

fyi

From: (10)(2e) <(10)(2e)@rivm.nl>
Sent: zondag 26 juli 2020 22:50
To: (10)(2e) <(10)(2e)@rivm.nl>; (10)(2e) <(10)(2e)@rivm.nl>
Subject: Wat extra literatuur mk

Hoi (10)(2e)

Nog even wat verder gelezen en wat data opgevraagd.

(10)(2g)

Ik heb ook een eerste indruk van data gekregen vrijdag laat die wordt verzameld in Amsterdam (coderen loopt nog) met CCTV opnames van mensen met mondkapjes. Als ze op 1.5m coderen lijkt er geen bewijs voor schijnveiligheid noch op extra afstand (bijna niemand houdt de 1.5m helaas; dat is dan wel relevant wellicht); maar ze gaan ook nog op de halve meter coderen. Mensen met mk raken mogelijk wel vaker hun gezicht aan in de T-zone. Deze studie is observationeel en de mensen met mk zijn ongetwijfeld niet representatief.

Uit het gedragsonderzoek zien we dat mensen in toenemende mate mk effectief achten tegen virus en dat het draagvlak ervoor (in ov) als enige maatregel toeneemt. Laatst ook een 15-wave data verzameling uit Frankrijk gezien van een rivm-equivalent, en daar was het ook de enige maatregel waarvoor de steun toenam en gebruik voor het beleid uit.

wellicht overbodig: ik sta er neutraal in en zou op basis van de gedragsgegevens alleen zeker niet overwegen over te gaan tot een advies mondkapjes. Maar het wordt wel duidelijk dat op veel plekken de 1.5m en ook minder dan dat, moeilijk vast te houden is (wellicht totdat het te laat is: dat men dat pas weer echt gaat doen als de infecties weer stijf oplopen?). Op basis van de literatuur die ik en het review team heeft gelezen, lijkt schijnveiligheid echt niet plausibel; er lijkt eerder bewijs te zijn in de richting van een bescheiden positief effect op afstand houden (niet op gezicht aanraken). Maar voor andere literatuur of interpretatie houden we ons zeker aanbevolen.

Mijn indruk is dat daarmee de beslissing meer kan afhangen van waar de infecties nu plaatsvinden (al weten we dat voor de helft niet begrijp ik); en hoe effectief mk nu eigenlijk zouden zijn op die plekken. Eventueel is er ook een onderzoek van te maken (zoals voordat de basisscholen voordat ze open gingen): test sites, cctv data, drukte, afstand, etc. Maar alleen de moeite als het echt een effect zou kunnen hebben natuurlijk.

Uiteindelijk is hoe goed zoiets zou werken, sterk afhankelijk van hoe het wordt geïntroduceerd en gecommuniceerd. Voorbeelden te over van bijv introductie Hpv vaccinaties waarbij de com niet optimaal was.

Groeten,
(10)(2e)

Van: (10)(2e) <(10)(2e)@rivm.nl>
Datum: 26 juli 2020 om 12:00:02 CEST
Aan: (10)(2e) <(10)(2e)@rivm.nl>; (10)(2e) <(10)(2e)@rivm.nl>

Onderwerp: Antw: Do Face Masks Create a False Sense of Security? A COVID-19 Dilemma | medRxiv

Beste (10)(2e)

Ja mee eens dat er geen conclusive evidence is. Voor context: Dat is ook wat ik heb gezegd. Ik heb (10)(2e) mbt die studies gezegd dat er recent een aantal buitenlandse studies zijn verschenen die suggereren dat er ook positieve effecten kunnen zijn. In retrospect was de timing daarvan niet goed (onvoldoende rekening gehouden met context, ondanks checks met (10)(2e) en anderen). (10)(2e)

Er stond op de website al de eerdere memo waarbij het team achter de schijnveiligheid aan is gegaan en in de artikelen die dat claimden, geen referenties konden vinden die dat met data onderbouwen. Terwijl er uit aanpalende literatuur geen steun voor schijnveiligheid, soms juist eerder tegenovergestelde afgeleid kon worden.

Nu waren er die veldstudies, experimenteel en met objectieve data waarvan 2 uit Duitsland die direct naar schijnveiligheid bij afstand houden kijken. Inclusief ondersteuning voor het veronderstelde psychologische mechanisme.

Het onderzoek van (10)(2e) wijst enigszins de andere kant op, maar als ik het goed lees betreft dit niet de geldende maatregelen in Nederland, het effect lijkt heel klein en af en toe niet te onderscheiden van tijd sinds maatregelen in de checks die ze doen, en indirect bewijs te leveren.

Dus goed om mee te wegen maar m.i. Meer geschikt om compliance met thuisblijven te meten, een advies dat hier niet meer geldt. Lees jij hem anders?

Groeten,
(10)(2e)

Van: (10)(2e) <(10)(2e)@rivm.nl>

Datum: 25 juli 2020 om 11:42:36 CEST

Aan: (10)(2e) <(10)(2e)@rivm.nl>, (10)(2e) <(10)(2e)@rivm.nl>

Onderwerp: Doorst: Do Face Masks Create a False Sense of Security? A COVID-19 Dilemma | medRxiv

Ook gisteren verschenen, nog niet peer reviewed, maar toch. Kortom, geen eenduidige conclusies over gedrag en afstand. Dus terughoudendheid in de interpretatie lijkt op zijn plek.

Groet, (10)(2e)

Van: (10)(2e) <(10)(2e)@gmail.com>

Datum: 25 juli 2020 om 11:34:04 CEST

Aan: (10)(2e) <(10)(2e)@rivm.nl>, (10)(2e) <(10)(2e)@rivm.nl>

Onderwerp: Do Face Masks Create a False Sense of Security? A COVID-19 Dilemma | medRxiv

<https://www.medrxiv.org/content/10.1101/2020.05.23.20111302v2>

Verstuurd vanaf mijn iPhone